

AZ EGRI TÉRSÉG IDEGENFORGALMA

9.1. Eger és térsége kulturális látnivalói

Eger számos jelzővel ellátható, amely központi szerepbe helyezi a térségben: iskola-, fürdő-, barokk és történelmi város; központja az egri történelmi borvidéknek, a katolikus és református vallás meghatározó színtere, a Bükkaljai kőművelés része és sorolhatnánk még.

A legtöbb kulturális emlék közvetlenül vagy közvetve kapcsolódik az egri püspökség megalapításához, amelynek ugyan pontos dátuma kérdéses, mivel okleveles említés csak a 13. századból maradt fenn, amiben 1009-ben már az egyházmegye meglétét említik. Beszédes szám, hogy több mint 175 műemlékvédelem alatt álló épület található Egerben (Kristó, 1994). Eger környező településeit – Andornaktálya, Bogács, Bükkzsérc, Cserépfalu, Cserépváralja, Demjén, Eger, Egerbakta, Egerszalók, Egerszólát, Feldebrő, Felsőtárkány, Kerecsend, Maklár, Nagytálya, Noszvaj, Novaj, Ostoros, Sirok, Szarvaskő, Szomolya, Tarnaszentmária, Verpelét – vizsgálva is nagyszámú kulturális értéket találunk, amelyből 38 élvez műemléki védelmet (Bardoly - Haris, 2005). Nagyrészt római katolikus templomok vagy a valláshoz kapcsolódó épületek találhatók ebben a csoportban, például kápolna (Cserépváralja, Feldebrő), plébániaház (Egerbakta, Egerszalók, Feldebrő) és Nepomuki Szent János szobor (Egerszalók, Egerszólát, Feldebrő, Kerecsend, Verpelét) (9.1. ábra).

Noszvajon található az egyetlen műemlékvédelem alatt álló református templom (9.2. ábra), ez is jól mutatja a római katolikus vallás túlsúlyát a térségben (Zsebéné Dobó, 1999; Csörnök, 2003).

A környék legmagasabb temploma, az 54 méter magas református templom Cserépfalun található (9.3. ábra).

A másik nagyobb csoport a műemlékek sorában a bükkaljai kőműveléshez kapcsolódik. A környékbeli kőfejtőkből riolituffát és dacituffát bányásztak, amelyekből épületeket építettek, – templomokat és lakóházakat egyaránt – szobrokat faragtak. A területre jellemzőek a kőbevéjt

TOURISM IN THE EGER REGION

9.1. Cultural attractions

Eger can be fitted with many attributes that will put it into the centre of the region: an education, bath, baroque and historical town; the centre of its historical wine region, one of the important sites of Catholic and Reformed faith, part of the Bükkalja stone culture, and so on.

Most of the cultural reminiscences are directly, or indirectly, connected to the foundation of the Bishopric of Eger, the exact date of which is debated since its first mention is from the 13th century, where it is cited that the diocese already existed in 1009. A meaningful statistic is that over 175 buildings in Eger are under protection of monuments (Kristó, 1994). Regarding the settlements surrounding Eger – Andornaktálya, Bogács, Bükkzsérc, Cserépfalu, Cserépváralja, Demjén, Eger, Egerbakta, Egerszalók, Egerszólát, Feldebrő, Felsőtárkány, Kerecsend, Maklár, Nagytálya, Noszvaj, Novaj, Ostoros, Sirok, Szarvaskő, Szomolya, Tarnaszentmária, Verpelét – we find a great number of cultural values of which 38 are currently under protection (Bardoly-Haris, 2005). Mostly Roman Catholic churches or other sacred buildings are within this group, for example chapels (Cserépváralja, Feldebrő), parish houses (Egerbakta, Egerszalók, Feldebrő) and the statue of Saint John of Nepomuk (Egerszalók, Egerszólát, Feldebrő, Kerecsend, Verpelét) (Figure 9.1.).

Noszvaj is the home to the only Reformed church under protection (Figure 9.2.), this also shows the predominance of the Roman Catholic faith in the region (Zsebéné Dobó, 1999; Csörnök, 2003).

The tallest church of the area is the Reformed church in Cserépfalu being 54 metres high (Figure 9.3.).

The other group of monuments is connected to the rock culture of Bükkalja. From the surrounding quarries they excavated rhyolite and dacite tuffs to be used as building materials, for churches and houses, along with carved statues. Cavities in rocks are typical for the region and

9.1. ábra. Az Egerszalókon található Nepomuki Szent János szobor (fotó: Havasi Norbert)

Figure 9.1. Statue of Saint John of Nepomuk, Egerszalók (photo by Norbert Havasi)

üreg, amelyeket az élet minden területén használtak: élettérnek a barlanglakásokat, bor tárolására a pincéket, csősz és pásztorkunyhónak a „bújókat”, illetve állattartásra a kőbe mélyített hodályokat. Ezek maradványai megtalálhatóak több településen: Ostoroson, Egerszalókon, Noszvajon, Sirokban, Andornaktályán, Bogácson, Cserépfalun, Demjénben, Egerben, Felsőtárkányban. Műemlékvédelem alatt állnak Cserépváralján a barlanglakásos tájház és a gabonavermek, Szomolyán a barlanglakásos tájház és a barlanglakások, Noszvajon egy pince és a magtár (Baráz, 2003).

A kaptárkövek szintén a kőkultúra részét képezik, hiszen ezekbe a sziklavonulatokba vagy kúpalakú képződményekbe korábban élt emberek vájtak fülkéket, amelyeknek funkciója mind

9.2. ábra. A műemlék védelem alatt álló noszvaji református templom (fotó: Leskó Gabriella)

Figure 9.2. The protected Reformed church of Noszvaj (photo by Gabriella Leskó)

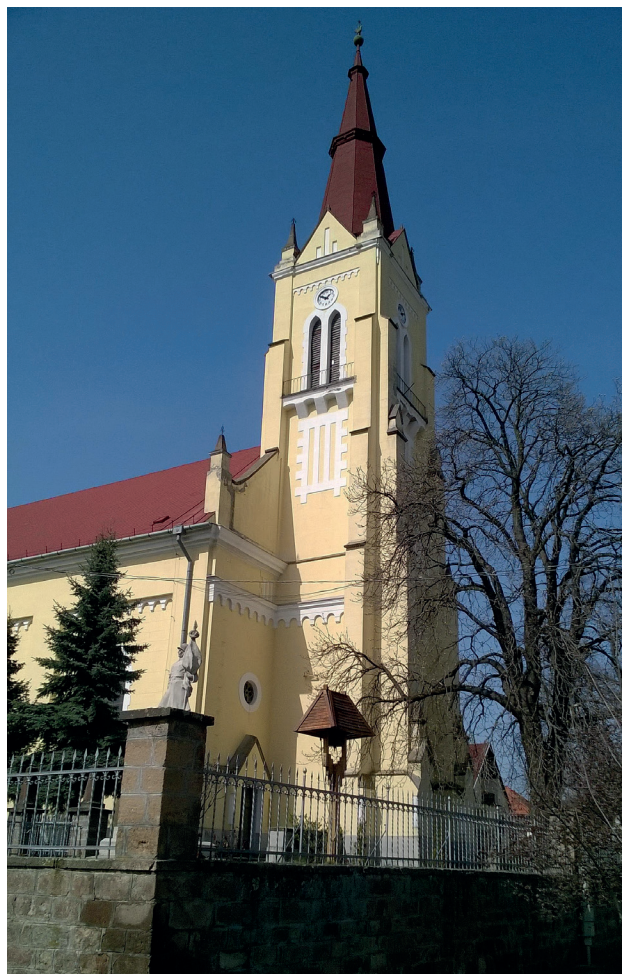
were used in all walks of life: cave dwellings, the cellars for storage of wine, also the shelters as keeper and shepherd huts and the barns carved into the rock for keeping the animals. Their remains can be seen in several settlements: in Ostoros, Egerszalók, Noszvaj, Sirok, Andornaktálya, Bogács, Cserépfalu, Demjén, Eger, Felsőtárkány. In Cserépváralja the cave dwelling country house and the grain stack are under protection, so as is in Szomolya the cave dwelling country house and the cave dwellings, and in Noszvaj a cellar and the granary (Baráz, 2003).

The beehive rocks, so named since people from earlier ages carved niches and/or cone shaped formations, are also part of this rock culture, however their functions have not been clarified to date. Some suppositions say that they kept bees in these niches, others believe that these were cultic or burial sites. In Hungary we can see the greatest number of these formations in Bükk-alja (connected to 41 places, 479 niches were cut into 82 rock formations) near the following settlements: Eger, Szomolya, Cserépváralja, Sirok, Egerbakta, Egerszalók, Ostoros, Noszvaj, Bogács, Cserépfalu. The beehive rocks not only have scientific and landscape values for earth sciences but also have a cultural value since the niches are the marks of the peoples of an earlier age (Baráz, 2003). In 2014 a Decree was passed on the creation of natural relics to protect the beehive rocks and the conservation management plan for their further protection (Ministerial Decree 17/2014. (X. 27.)).

a mai napig nem tisztázott. Egyes feltevések szerint méheket tartottak a fülkékben, míg mások szerint kultikus vagy temetkezési helyek voltak. Magyarországon legnagyobb számban a Bükkalján találkozunk ezekkel a formákkal (41 lelőhelyhez köthetően 82 sziklaalakzat felületébe 479 fülkét mélyítettek), mégpedig a következő településekhez kapcsolódóan: Eger, Szomolya, Cserépváralja, Sirok, Egerbakta, Egerszalók, Ostoros, Noszvaj, Bogács, Cserépfalu. A kaptárkövek nem csak földtani, felszínalaktani és tájképi, hanem kultúrtörténeti értékkel is bírnak, hiszen a fülkék egy régebbi korszak emberi kultúrájának a nyomai (Baráz, 2003). 2014-ben rendelet született a kaptárkövek megóvását szolgáló természeti emlékek létesítéséről, valamint a kaptárkövek megóvását szolgáló természetvédelmi kezelési tervről: 17/2014. (X. 27.) FM rendelet.

Számos településen találkozhatunk várak és kastélyok romjaival vagy azok épségben megmaradt épületeivel. A várak sorából az egri vár őriz a legtöbbet az eredeti állapotából, a sorozatos felújító munkálatoknak köszönhetően. A siroki vár falai is impozánsan magasodnak a község fölé, amelyet szintén állagmegóvás céljából többször kezelt a műemlékvédelem. A cserépfalui Ódorvár, a cserépváraljai Cserépvár, a demjéni Maklányvár, a verpeléti földvár helyén már csak egy kőfal vagy domb jelzi, hogy egykor ott vár állt. A szarvaskői vár, amely műemlék is, hasonló állapotban van, azonban ennek egykor fontos stratégiai szerep jutott, hiszen az egri vár tarisznyavára volt. A kastélyok közül az Egerszóláton található Brezovay-kastély szállóként üzemel. Noszvajon két kastély is található: a De la Motte-kastély műemlék és kastélymúzeumként üzemel (9.4. ábra), míg a Galassy-kastély Fenyves Hotel néven működik. Az Andornaktályán található Mocsáry-kastély jelenleg szociális intézmény szerepét tölti be (Zsebéné Dobó, 1999, Csörnök, 2003).

Törökkori emlékeket is őriz több település. Egerben a leghíresebbek a Minaret és a Török fürdő. (A megyeszékhely látnivalóit részletesen a 6.2. fejezet ismerteti.) Cserépváralján műemléki védetségű törökkori kút található, amely egy mára csak romjaiban fennmaradt kastély kertjében rejtőzik. Ostoroson található a szintén műemlékvédelem alatt álló Török-torony, más néven „Csúnya-munka”, amely török őrhelyként funkcionált (Zsebéné Dobó, 1999; Csörnök, 2003).

9.3. ábra. A Cserépfalui református templom
(fotó: Leskó Gabriella)

Figure 9.3. The Reformed church in Cserépfalu
(photo by Gabriella Leskó)

We can see ruins of castles and mansions, or relatively intact buildings in a number of settlements. Among the castles, the one in Eger retains most from its original state, due to the regular restoration works. The walls of the castle of Sirok imposingly tower over the village, this has also been subject to several restoration projects, under the protection of monuments decree, to preserve its condition. At the sites of Ódorvár in Cserépfalu, Cserépvár in Cserépváralja, Maklány castle in Demjén, and the earthworks of Verpelét only a length of stone wall or a hillock indicate that a castle once stood there. The castle in Szarvaskő, which is also a monument, is in a similar state however it once had a strategic significance since this served as a fortified lookout post for the castle in Eger. From the mansions the Brezovay mansion in Egerszalók operates as a hotel, in Noszvaj there are two mansions: the De la Motte mansion is a monument and ope-

9.4 ábra. De la Motte kastély, Noszvaj
(fotó: Havasi Norbert)

Figure 9.4. The De la Motte mansion, Noszvaj
(photo by Norbert Havasi)

Szinte minden településen megtalálható a paraszti hagyományok emléke egy-egy tájházba berendezve, illetve egyéni, érdekes látnivalókkal is találkozhatunk helyenként, például Szabadtéri Lepkémúzeum (Bogács), Suba-lyuk múzeum (Cserépfalu), Csodatévő Mária-kép (Egerszalók), Pocem-Farkaskői Barlangok Alkotótelep (Noszvaj) (Zsebéné Dobó, 1999; Csörnök, 2003). Ide sorolható Verpeléten egy kovácsműhely is, amelybe a szomszédokra bízott kulcs segítségével lehet esetenként bejutni.

rates as a mansion museum (Figure 9.4.), the Galassy mansion is operated as the Fenyves Hotel. The Mocsáry mansion in Andornaktálya is at present used as a social institution (Zsebéné Dobó, 1999, Csörnök, 2003).

Relics from the Turkish era are preserved in several settlements. In Eger the most famous are the Minaret and the Turkish Bath. (The famous sights of the county seat are introduced in detail in chapter 6.2.) In Cserépváralja there is a well from the Turkish era, falling under protection, that today is hidden in the garden of a ruined mansion. The Turkish Tower, also under protection of monuments, and also called the “Ugly Work”, can be found in Ostoros and used to function as a Turkish lookout point (Zsebéné Dobó, 1999, Csörnök, 2003).

Nearly every village has relics of the peasant traditions exhibited in a county house, and we can also find individual, interesting attractions in some places, such as the Open Air Butterfly Museum (Bogács), the “Suba-hole” museum (Cserépfalu), the Miracle working Mary-picture (Egerszalók), The Workshop in the Pocem-Farkaskő Caves (Noszvaj) (Zsebéné Dobó, 1999, Csörnök, 2003). Also a blacksmith workshop in Verpelét can be included, which can be visited when wanted, by requesting and using the key kept by the neighbour.